

Ophelia

Jan Vercammen

bron

Jan Vercammen, *Ophelia*. Z.n., Gent 1954

Zie voor verantwoording: http://www.dbnl.org/tekst/verc002ophe01_01/colofon.php

© 2014 dbnl / erven Jan Vercammen

Ophelia

Ophelia, wit licht diep in het water,
 ik kende u vroegertijds, maar ik vergat
 u sedertdien - er is zoveel dat later
 meer schaduw en meer licht bezat.

Nu ligt gij zonder schaduw in de diepe
 geslotenheid, diep in uw eigen licht.
 De schaduw, waar wij diep insliepen,
 was van een warmer, lichter licht.

Uw adem, als van elk gebeuren zelve,
 miek mij terug deelachtig aan de tijd,
 waarin wij naar voorbije dromen delven,
 die wij bedolven hadden zonder spijt.

Uw adem is gestelpt, o wonderbare
 verrukkelijke wonde van uw mond!
 Uw duistere woorden, die mij dierbaar waren,
 verkrijgen weer de zin, die ik verstond.

Gij ziet uw licht niet, want uw open ogen
 zijn afgesloten met de schaduw van de dood,
 die mij slechts licht is, over u gebogen.
 Maar toen ik u beminde en in uw schoot

verzadigd werd, Ophelia, toen waren
 uw ogen in mijn schaduw ander licht
 en van bestendig in mijn licht te staren
 vol schaduw - - en zij vielen donker dicht.

Ophelia, wit licht diep in het water,
 Ophelia, welk is dit ander gelaat?
 Ik kende 't vroegertijds, maar later...
 Ach neen, aan u beging ik geen verraad:

Gij gingt alléén onder de sterren,
 immer dezelfde schaduw in het licht
 en licht in schaduw, doch gij waart zo verre,
 gij schuwe voor het godsgericht.

Ophelia, slechts u kon ik beminnen,
 ik was het leven, dat gij duizelig ontvloodt,
 Ophelia, nog wil ik u gewinnen,
 wit licht, o mijn verlokking tot de dood.

Zoete - waters

Hier wilden wij de serafreine schaduw vinden
van onze late zomer, die mijn leven brak
gelijk de reiziger naar Emmaüs zijn blinde
gezellen liet aanschouwen, toen hun ogen strak

herkenden wat zij sedert lang vergeten waren
en nimmermeer vergeten zouden. Eet dit brood,
zo sprak hij - dat gij naamt met een verstild gebaar en
ontsloten blik, alsof gij de aardse tuin ontsloot.

De bomen leken nu van regen: beuken, eiken
en berken - en de lorken staan in oud rood goud.
O, door de dennen weer de heuvelkam bereiken,
waar wij de paarden zagen draven door het woud.

Een parelhoen treedt traag en eenzaam over
de dode bladeren diep-blauw van bleke zon.
Gelukkig in een bronzen sneeuw van berkenlover
breek ik mijn spiegelbeeld in een verloren bron.

Ik hoor het ruisen van de druppel uit de kruinen,
het waterhel en zacht geluid van een dor blad
dat langzaam liggen gaat in het matte, diep-schuine
zonlicht, oud als de puinen van een gouden stad.

Het riet neigt langzaam over langs de boorden
der vijvers, waar een watersnep een korte vlucht
afbreekt met scherpe roep. Najaarse woorden
van voorbijheden vallen als najaarse vrucht,

omdat gij door dit wordend uur zult wederkeren,
mijn lief, daar geen seizoen u zal gesloten zijn,
want niet als vrucht uit bloem gedijde uw diep begeren
maar als uit reine tijd mijn uitverkoren wijn.

Ik heb u weergezien

Ik heb u weergezien in zon en goudenregen:
er was geen onderscheid meer tussen lentelicht
en bloemen. Slechts een boom Japanse kers en tegen
een lange muur glycienen gaven nog uitzicht,

een rechthoek en een kring als luiken, op een weelde die niet van licht was, - en een lied van laat afscheid greep klokken aan. Het was een duizeling van beelden, waaruit ik moederlijk des avonds werd bevrijd.

Ik zag de wereld weer zoals zij was ontloken sinds ik de schaarse bloemen telde in harde wind. Ik boog over mezelf: de hostie lag gebroken diep in de kelk, ik wist hoe mijn gebed begint,

het enige dat mij behoedt voor het vergeten van wat eens in mijn donkre woning branden zal als vuur en licht, wanneer ik twijfelloos zal weten dat de eerste sneeuw volgt op de laatste bladerval.

Toen kwaamt gij met uw woord: wij zullen herbeginnen. O reine boodschap, rein als gij zijt in uw geest. Slechts verder gaan vermogen dezen die beminnen, zelfs zij die jarenlang vereenzaamd zijn geweest.

Ik ken uw schoot en sinds wilt gij de kracht ervaren die door uw schoonheid, vrouw, gewekt is in de man: gij zult niet meer de baren van dat meer bedaren, dan door uw heengaan uit dit Eden in de ban.

Maar weet, dan zal het vuurwaard in uw hartslag branden en niet in handen van een engel aan de sluierval. De handen in uw handen zijn alleen mijn handen van nu, de handen, die 'k aan u verliezen zal.

Gij legt de tijd stil. Nu voltoeien de getijden hun wederkeren enkel wanneer gij afwezig zijt, - en weet, gij onverbeide, gij gebenedijde, als gij de tijd verwint begint een eeuwigheid,

onze enige eeuwigheid. Wij zullen dus niet vragen langs welke weg wij gaan of wat de tijd beaat aan onze menselijkheid. Sinds we aan elkander lagen, naakt in die nacht, zijn wij vervreemd van wat vergaat.

Totdat de najaarsdag komt dat wij weer ontdekken hoe schoon vergaan is en hoe diep ons nog vertrouwd. Weet, al wat wij tot wezen of tot leven wekken wordt slechts in zijn verledenheid volmaakt aanschouwd.

Roep

Van toen de berkeblaadren vielen in uw haren
 en de kastanjes kostbaar werden in uw hand
 - wij konden van de hoge heuvel nog ontwaren
 hoe schoon de zon schoof over het beloofde land -

tot heden, nu narcissen op de wind wegzweven
 waar gij langs de magnolia de lente intreedt
 - ik toon u nog de kerseboom in bloei: van leven
 nog woorden in mijn mond die zoveel leed verbeet, -

waarom wilt gij die dagen in uw hart begraven
 en ook die nacht, toen ik van schroom ontzind
 en hartstocht u, verheerlijkt in uw overgave,
 beminde als bruid en als de moeder van mijn kind, -

toen ik u dronken dronk, voort dronken van mijn dorsten
 en van een vrezende beved, dat ik u mijn vrouw
 zou noemen, bevend om de bloesem van uw borsten
 en om de schaduw van uw schone schoot, o vrouw.

Nu huilt de wind tussen de wolken en mijn ramen
 en huilt mijn heimwee lijk een hond huilt naar de maan:
 wat hebben wij, mijn lief, wat hebben wij tezamen
 met God - wie God is weet gij goed, mijn lief - gedaan?

God geeft geen antwoord aan wie eenzaam bidden:
 ik roep u die mij mint. Waar in mijn naam, zegt God,
 twee mensen samen zijn, daar ben ik in hun midden.
 Mijn roep is echter slechts verbidden van een lot,

dat nimmer zich verbidden liet. In stilte klinken
 mijn woorden weg. Ik zegde u toch vaarwel? Maar zal
 ook uw stem in die stilte van mijn ziel verzingen?
 Hoe luid weerklinkt mijn hartslag in dat leeg heelal.

Rijmenspel

Ik geef u woorden opdat gij de rijmen vinde.
 Het zijn geen vragen, maar toch is uw wederwoord
 een antwoord telkens. En ik ben gelijk de blinde,
 die met zijn witte gaanstok de sonore boord

der wegen aftast. Weet gij, dat de wegen zingen
voor hem, die niet lijkt gij van 't licht der kleuren leeft:
vicariaat van één zin, die de kern der dingen
ontdekt, de naam die Adam hen gegeven heeft.

Maar plots bevind ik, dat wij met het leven spelen,
licht en verlokkelijk. En voorwaar, zo roekeloos
was ik sinds jaren, vele jaren niet. Hoevele,
sinds iemand zei: de mens leeft brozer dan een roos?

Ik weet niet meer, of ik die moede man geloofde
en of mijn schroom uit deze grijze wijsheid wies.
Maar telkens als de winter 't vuur der bomen doofde
beving mij weemoed om een onbestemd verlies.

Wij spelen nu met rijmen, spelen met het leven
en dat het broos is doet dit spel verrukkelijk zijn:
vind immer voort uw woorden, woorden van het leven
tot wij zo ver verdoold en afgedreven zijn,

dat niemand ons herkent en dat in onze handen
wat ons gebleven is verschamelt tot een schijn,
waaruit het vuur geschapen wordt, dat ons doet branden
van nieuw verlangen, nieuwe lust en nieuwe pijn.

Het leven laat zich geen gewijde namen geven
wanneer die tijd bereikt is. Want de roos alleen
nog draagt haar naam; - en wij, wij zijn het leven,
wij zijn de tijd, maar ook dit enig uur drijft heen.

Mijn lief, geen eeuwigheid gaat voor een mens verloren,
maar ieder uur als hij zijn enig uur niet weet.
Herken u: zonder wee werdt gij vandaag herboren,
ontvangen zonder wellust en gewonnen zonder leed.

Voorbijgang

Dit eeuwig beeld: het zwiepen van de populieren,
waarin zo plotseling de pinksterwind losbrak,
die langs de glazen wand kwam om de gevel gieren
en ons de wellust gaf van dit goed onderdak;

wij, die daar in beschutting eenzaam stonden
met ons gelijk verlangen naar een onbekend geluk
toen wij reeds dat geluk bezaten, vonden,
ademloos, als worstelend tegen een windruk,

geen geluid voor onze lippen meer. Ik hoorde
toch uw stem, onwezenlijk ver van vrede en dicht
van wonne tegelijk. De nieuwe woorden
verzont gij voor de dingen in dat donkre licht.

Langs de zachte heuvel de huizen gesloten.
Woonden nog mensen onder die lage lucht?
Daarachter ging de dood over de blote
velden van nutteloze oogsten, ongeducht.

Dat alles zo eenvoudig was: wij samen
in die verdoken eenzaamheid, in het aanschijn
van die donkere ondergang, terwijl cyclamen
klaar als kaarsen bloeide; zo barmhartig klein

in die grootse voorbijgang, onze monden
gesloten op elkander, niets bedrijvend dan
beminnen, door een geschapenheid verbonden
in die nieuwe eenheid van de vrouw en de man.

Toen ontsloot zich de lucht over de oude aarde
en twee kinderen stoeiden over de heuvelkam.
Maar dat in die herkenning ons hart niet bedaarde,
ook later niet, noch wanneer op de grondvaste stam

van de lenteboom nieuwe loten uitstralen,
beveiligt ons voor alle shade, die de tijd
aan de mensen doet. Die in dromen verdwalen
keren door elk seizoen terug in behoefteigheid.

Al zullen wij nimmer beveiligd wezen
voor het verlangen dat niet in vervulling gaat,
er zullen altijd teeknen zijn die wij niet lezen
uit elkanders handen en van elkanders gelaat.

Toch zult gij verheerlijkt zijn in elk ontwaken
wanneer gij, schoon in uw lust, de dag begroet
die helder van mijn lust is. Geen verzaken
zal ons verblinden in de geest of in het bloed.

Waarom met eeuwigheid getijden meten?
Iets is wat nimmer was en nimmer niet zal zijn:
hoe wij, twee mensen samen, niet meer weten
wat buiten ons nog wezen is of schijn.

Het ven

Gelijk het ven lag in de kring der dennen,
van ondergaande zon nog schaduwloos,
zo ligt het weer nu wij de wegen kennen
die ons vandaar wegvoerden voor altoos.

Zo zal het immer liggen, maar ik wilde
nog eenmaal in zijn spiegel uw gelaat
u tonen, nu 't verrillen der gestilde
begeerte nauwelijks nog sporen laat,

en eer het zal verzinken in uw ogen.
Want daarin ligt de kennis van de kracht
die zacht uw schoot ontsloot, van het vermogen
dat uur uit uur verwekte tot die nacht.

Gij zijt de vrouw die, voor die nacht geboren,
sindsdien alleen door mij nog werd verbeid
aan iedere avond. Ook voor u verloren
was elke dageraad van uw afwezigheid.

Gij kent u zelve enkel door de beelden
van andre spiegels, - en geen ander mens
kent u lijk ik, ook niet wanneer zij deelden
met u de leegte van elke onvervulde wens,

- wijl in vervoering ik de volheid der vervulling
aanschouwde, dit onwaardse, zacht-en-helle licht
met harde zwarte schaduw: zuivere verhulling
van elk gemis, - o vonnis van een blind gericht

nadien, altijd nadien, wanneer het licht en
de schaduw in elkander zijn gedoofd.
Maar nooit valt schaduw op uw aangezicht en
vergaat het licht om uw verzaligd hoofd.